CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic

Prezentarea teritoriului

Denumirea teritoriului Sargeția vine de la numele râului Sargeția, actualul curs al râului Strei, care străbate o parte a teritoriului la care ne referim.

Teritoriul "Sargeția" cuprinde 18 unități teritoriale recunoscute legal la nivelul NUTS V, 17 din județul Hunedoara și una din județul Arad, 17 comune și un oraș mic și anume: **Comuna Balșa** (formată din 14 sate), **Comuna Băcia** (formată din 4 sate), **Comuna Beriu** (formată din 8 sate), **Comuna Boșorod** (formată din 9 sate), **Comuna Brănișca** (formată 9 sate), **Comuna Burjuc** (formată din 6 sate), **Comuna Gurasada** (formată din 11 sate), **Comuna Hărău** (formată din 4 sate), **Comuna Ilia** (formată din 9 sate), **Comuna Mărtinești** (formată din 7 sate), **Comuna Orăștioara de Sus** (formată din 8 sate), **Comuna Rapoltu Mare** (formată din 5 sate), **Comuna Șoimuș** (formată din 10 sate), **Comuna Turdaș** (formată din 4 sate), **Comuna Vorța** (formată din 7 sate), **Comuna Zam** (formată din 13 sate), **Orașul Geoagiu** (cu 10 localități aparținătoare) din **județul Hunedoara** și **Comuna Petriș** (formată din 6 sate) **din județul Arad.**

Teritoriul acoperit de parteneriat se regăsește în spațiul eligibil LEADER ***(Anexa 1 la SDL)***. Nici o localitate din teritoriu nu este inclusă în teritoriul unui alt Grup de Acțiune Locală.

Teritoriul Asociației Sargeția Gal 1 este un teritoriu omogen, continuu, după cum se poate observa din harta atașată ***(Anexa 5 la SDL)*** și din descrierea principalelor caracteristici.

Teritoriul Asociației Sargeția Gal 1 ocupă o suprafață de 1893,85 km^2 din centrul județului Hunedoara, pornind din centru est (comuna Orăștioara de Sus), continuând spre nord-est și nord-vest, întinzându-se și în județul Arad până în comuna Petriș. Se întinde de la limita cu județul Alba, cuprinzând în această zonă partea nordică a Munților Șurianu, coboară în Lunca Mureșului și trece în partea de nord a Munților Metaliferi până în depresiunea Balșa Ardeu și de aici continuă pe culoarul Mureșului pe întregul său parcurs prin centrul județului Hunedoara până în județul Arad în comuna Petriș.

Caracteristica comună a zonei este dată de munții înalți urmați de dealuri și depresiuni, terase înalte și lunca râului Mureș, ceea ce a generat trăsături comune privind rezervele subsolului, solul, vegetația, economia etc. Relieful zonei este variat, adesea accidentat și cuprinde: șes, depresiune și munte.

Resursele solului și subsolului sunt variate și cuprind: tufuri calcaroase, nisipuri cuarțoase, argile, piatră naturală, balast, lemn de diferite esențe (stejărișuri și făgete), minereuri de metale și pietre prețioase și semiprețioase, zăcăminte de betonită și calcare,ape termale,nămol terapeutic, ape minerale.

Rețeaua hidrografică a Ținutului „Sargeția" este bine reprezentată și aparține în principal râurilor Mureș și Strei care colectează numeroase cursuri de apă ce se scurg de pe pantele Munților Metaliferii, Munților Șurianu și Masivului Glodeanu.

Ca accesibilitate teritoriul se află de-a lungul ***Autostrăzii A1***, parte a Coridorului IV european de transport, aflată în construcție, este traversat de două importante ***drumuri europene*** și câteva drumuri naționale, de-a lungul teritoriului trece ***calea ferată*** care leagă Romania de Europa Occidentală, iar ca proximitatea unor aeroporturi le menționăm pe cele de la Sibiu la 116 de km., Timișoara la 158 km. și Cluj la o distanță de 164 de km. față de orașul Deva care se află aproximativ în centrul teritoriului acoperit de GAL.

În cadrul teritoriului acoperit de parteneriat există:

a). zone sărace pentru care indicele de dezvoltare umană locală (IDUL) are valori mai mici sau egale cu 55, conform Lista-UAT-urilor-cu-valorile-IDUL-corespunzatoare.xlsx (de pe site-ul MADR), după cum urmează:

Nr. crt.	Comune	Județ	IDUL/comună
1	Balșa	Hunedoara	43,00
2	Brănișca	Hunedoara	48,88
3	Burjuc	Hunedoara	48,00
4	Gurasada	Hunedoara	52,80
5	Mărtinești	Hunedoara	51,00
6	Petriș	Hunedoara	45,57
7	Vorța	Hunedoara	38,00
8	Zam	Hunedoara	46,28

b). zone Natura 2000 *(conform Listei ariilor naturale protejate și adreselor de la Agenția Națională pentru Protecția Mediului Arad nr. 957/2016 și Hunedoara nr. 751/2016) și* Lista-ariilor-naturale-protejate-Natura-2000.pdf (de pe site-ul MADR).

- Situri de importanță comunitară și anume: ROSCI0029 (pe teritoriul comunei Balșa), ROSCI0064 (Burjuc, Gurasada, Ilia, Zam, Petriș), ROSCI0085 (Beriu, Orăștioara de Sus), ROSCI0087 (Beriu, Boșorod, Orăștioara de Sus), ROSCI0325 (Gurasada, Vorța, Zam),ROSCI0355 (Burjuc, Zam), ROSCI0373 (Brănișca, Ilia, Șoimuș), ROSCI0254 (Rapoltu Mare), ROSCI0406 (Petriș, Zam) și ROSCI0064 (Petriș).
- Arii de protecție specială avifaunistică (SPA): ROSPA0029 (Petriș, Burjuc, Zam), ROSPA0045 (Beriu, Boșorod, Orăștioara de Sus), ROSPA0132 (Balșa, Geoagiu, Rapoltu Mare), ROSPA0139 (Geoagiu, Hărău, Rapoltu Mare, Turdaș).

c). zone cu valoare naturală ridicată (HNV), conform Lista-zonelor-cu-valoare-naturala-ridicata-HNV.pdf (de pe site-ul MADR): comunele: Băcia, Balșa, Boșorod, Brănișca, Gurasada, Hărău, Ilia, Mărtinești, Orăștioara de Sus, Rapoltu Mare, Șoimuș, Turdaș, Vorța și orașul Geoagiu.

Anexăm adresele de la Agenția pentru Protecția Mediului Arad nr. 957/2016 și Agenția pentru protecția Mediului Hunedoara nr. 751/2016 (în ***Anexa 2*** - Fișa de prezentare a teritoriului).

d). Două comunități de romi, conform documentului: Populatia-stabila-dupa-etnie-judete-municipii-orase-comune-RPL-2011.xls (de pe site-ul MADR), în orașul Geoagiu și în comuna Turdaș. Numărul acestora este mai mare decât cel oficial. Aceștia trăiesc în comunități segregate. Majoritatea celor din comunitățile de romi au absolvit opt clase de școală. Absenteismul și abandonul școlar, în special în perioada gimnaziului pare să fie regula acceptată. Motivația justificatoare pentru abandonul școlar este starea de sărăcie, nevoia de a aduce un venit în gospodărie alături de părinți și frați. Dacă tradițional romii din Geoagiu și Turdaș erau cărămidari și muzicanți, astăzi o parte sunt angajați la întreprinderile din zonă, dar mulți dintre ei sunt fără ocupație și își asigură traiul din muncitul cu ziua în gospodăriile oamenilor din regiune, din munca în străinătate (cca. 5%), din prostituție, din șomaj sau din ajutor social. Integrarea acestora în comunitate implică eforturi din partea comunității dar și acceptarea din partea acestora a unor noi modalități de trai, de valori și comportamente.

Prezentarea populației

În ceea ce privește numărul de locuitori din teritoriul GAL, datele sunt conform Recensământului Populației și al Locuințelor 2011, conform datelor statistice primite de la INS Hunedoara și Arad anexate (în **Anexa 2** - Fișa de prezentare a teritoriului).

Teritoriu GAL	Total populație 2011	Populația activă 2011	Populația ocupată 2011	Șomaj 2011
Total	37660	18585	17416	192
%	100,00%	49,35%	93,71%	

Rata de ocupare de 93,71% indică o ocupare mare a forței de muncă din zonă, dar există și mulți locuitori care lucrează pe cont propriu, în special în agricultură și zootehnie, unde productivitatea și veniturile medii continuă să rămână scăzute.

După criterii etnice, populația din teritoriu se prezintă conform documentului: Populatia-stabila-dupa-etnie-judete-municipii-orase-comune-RPL-2011.xls (de pe site-ul MADR), în felul următor:

Total populație cf. recensământ 2011	din care:					
	Români	Romi	Germani	Maghiari	Nedeclarați	Altă etnie
37660	**34902**	**966**	**23**	**482**	**1162**	**125**
100%	**92,68%**	**2,57%**	**0,06%**	**1,28%**	**3,09%**	**0,33%**

În conformitate cu ultimul recensământ al populației din 2011, se constată faptul că în teritoriul Sargeția populația majoritară este de naționalitate română, în proporție de 92,68%. Romii din ținut reprezintă 2,57%, fiind concentrați în Geoagiu și Turdaș.

În tabelul de mai jos este prezentată sintetic situația terenurilor agricole și a suprafețelor arabile la nivelul teritoriului, conform datelor statistice primite de la INS Hunedoara și Arad anexate (în ***Anexa 2*** - Fișa de prezentare a teritoriului).

Teritoriu GAL	**Suprafața agricolă (HA) anul 2014**	din care:			
		Suprafața arabilă	**Pășuni**	**Fânețe**	**Livezi,vii și pepiniere**
TOTAL	**70877**	**28324**	**27153**	**15142**	**258**
%	**100%**	**39,96%**	**38,31%**	**21,36%**	**0,36%**

În tabelul de mai jos este prezentată situația terenurilor neagricole și a pădurilor la nivelul teritoriului conform datelor statistice primite de la INS Hunedoara și Arad anexate (în ***Anexa 2*** - Fișa de prezentare a teritoriului)

Teritoriu GAL	**Suprafață terenuri neagricole (Ha) 2014**	din care:				
		Păduri și vegetație forstieră	**Ape, bălți**	**Drumuri și căi ferate**	**Curți și construcții**	**Terenuri neproductive**
TOTAL	**118508**	**104237**	**2367**	**3039**	**3026**	**5839**
%	**100%**	**87,96%**	**2,00%**	**2,56%**	**2,55%**	**4,93%**

Sintetic situația se prezintă în felul următor: din total suprafață teritoriu GAL de 189385 ha, 37,43% este suprafață agricolă și 62,57% este suprafață neagricolă, iar din total suprafață neagricolă 87,96% este ocupată de păduri.

Pe teritoriul GAL își desfășoară activitatea un număr destul de mic de întreprinderi industriale, majoritatea microîntreprinderi cu domeniul de activitate în industria de exploatare și prelucrare a lemnului și industria materialelor de construcții, materia primă provenind din zonă. Ar fi ideal ca aceste microîntreprinderi să se dezvolte și să își mărească capacitățile de producție și numărul de personal.

În fiecare comună din teritoriul GAL există unități comerciale, de alimentație publică și alte societăți care oferă și alte servicii către populație. Ponderea cea mai mare o au întreprinderile care practică comerțul, mare majoritate fiind de dimensiuni foarte mici.

Pe teritoriul acoperit de GAL, activitățile comunităților sunt coordonate de către autoritățile administrațiilor publice locale, respectiv primăriile și consiliile locale. Autoritățile administrației publice locale urmăresc derularea de lucrări pentru îmbunătățirea infrastructurii rurale, canalizare, alimentare cu gaze, infrastructura edilitară etc. La nivelul primăriilor este asigurată și asistența socială, care presupune un ansamblu complex de măsuri întreprinse pentru a răspunde nevoilor sociale, individuale, familiale sau de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență, cu promovarea incluziunii sociale și în scopul creșterii calității vieții.

Este un lucru demn de a fi notat la nivelul teritoriului GAL prezenta într-un număr destul de mare a formelor asociative, astfel, în componenta parteneriatului fiind prezente un număr de 15 asociații ce activează în domeniul silviculturii, creșterii animalelor, protecției mediului și alte ONG-uri care au ca scop promovarea intereselor femeilor, tinerilor și comunității rome, care s-au implicat în mod permanent în viața comunității.

Analiza diagnostic

Populația activă, care reprezintă 49,35 % din totalul populației reclamă lipsa locurilor de muncă, deoarece în orașele din apropiere au dispărut marile întreprinderi care absorbeau o mare parte din forța de muncă disponibilă din comunele învecinate. În localitatea Deva din centrul teritoriului, deși a existat o puternică industrie bazată pe sectorul minier (utilaje necesare mineritului și confecții metalice), în prezent întreprinderile, în mare parte, și-au închis porțile. În locul lor nu s-a pus nimic sau s-a pus foarte puțin, insuficient pentru populația locală. Singura soluție pentru ieșirea din impas rămâne dezvoltarea locală, prin punerea în valoare a resurselor locale: tradiții, peisaje, istorie, bogății naturale etc. resurse de care ținutul dispune din plin.

Din analiza situației terenurilor agricole și neagricole, a suprafețelor arabile și pădurilor desprindem faptul că există: suprafețele mari de pășune și lunci care favorizează dezvoltarea zootehniei, dar trebuie să avem o viziune de ansamblu și să sprijinim gospodărirea durabilă, conservarea și îmbunătățirea infrastructurii ecologice și păstrarea speciilor de animale domestice și plante primejduite. Suntem pentru promovarea și sprijinirea procedurilor de producție și a sistemelor agricole durabile, care nu afectează, nici direct, nici indirect, biodiversitatea regiunii. Astfel că s-a evidențiat ca fundament al conceptului pentru dezvoltare regională folosirea energiei rezultată în urma prelucrării biomasei și al altor surse regenerabile de energie și materii prime, ceea ce constituie un potențial imens de dezvoltare pentru spațiul rural, prin modernizarea întreprinderilor

agricole și crearea de noi locuri de muncă. Este necesară reintroducerea în circuitul economic a terenurilor neproductive în vederea atingerii optimului de procent din suprafața totală. Din total suprafață de 1893,85 ha, pădurile ocupă 55,04% din teritoriu, în special în zonele de munte: comunele Beriu, Orăștioara de Sus, Balsa, multe fiind arii naturale protejate, rezervații botanice și mixte, ceea ce a dus o dezvoltare a meșteșugurilor legate de exploatarea și prelucrarea lemnului, existând totodată condiții foarte bune pentru realizarea unei agriculturi ecologice.

O mare parte a Teritoriului Sargeția este zonă montană (comunele Balșa, Beriu, Boșorod,Orăștioara de Sus, Rapoltu Mare, Vorța și orașul Geoagiu - conform Listei UAT din zonele montane anexată (în ***Anexa 2*** - Fișa de prezentare a teritoriului), zonă montană care necesită o strategie specifică de dezvoltare durabilă deoarece se caracterizează prin handicapuri naturale și sociale semnificative.

Ținutul „Sargeția" cuprinde o zonă în care frumusețile naturii se îmbină cu istoria. La orice pas întâlnești urme ale culturii și civilizației dacice care constituie o sursă importantă pentru dezvoltarea turismului în zonă. Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina adăpostește cele mai importante cetăți dacice - aici se află cetatea Sarmisegetuza Regia, cetăți medievale (Costești, Blidaru și Fețele Albe), un important sistem carstic format din peșteri, ponoare, coline, chei, un relief fragmentat de numeroase râuri, numeroase sate cu tradiții bine păstrate și cu o arhitectură specifică.

Patrimoniul zonei mai cuprinde cetăți și castele, unele monumente istorice), multe castre dacice și romane și alte descoperiri arheologice (cum este cultura Turdaș).

Natura și istoria au fost darnice cu Ținutul "Sargeția", iar acestea și-au pus amprenta asupra arhitecturii și culturii acestor meleaguri. Datorită amplasării sale geografice precum și a cadrului natural deosebit, turismul din ținutul "Sargeția" are un bogat și divers potențial turistic.

Pe teritoriul "Sargeția" își desfășoară activitatea un număr mic de întreprinderi industriale, majoritatea microîntreprinderi cu domeniul de activitate în industria de exploatare și prelucrare a lemnului și industria materialelor de construcții, materia primă provenind din zonă. Este bine că există aceste întreprinderi, că ele funcționează și că asigură câteva locuri de muncă. Ar fi ideal ca aceste microîntreprinderi să se dezvolte și să își mărească capacitățile de producție și numărul de personal.

În privința romilor din teritoriu putem spune că integrarea acestora în civilizație și în viața comunitară este o problemă în plus pe care Asociația Sargeția GAL 1 dorește să o rezolve. Comunitățile de romi nu au fost marginalizate, dimpotrivă, în toate acțiunile desfășurate s-a ținut cont și de opiniile și propunerile lor.

Dezvoltarea socio-economică a teritoriului GAL este indispensabil legată de existența unei infrastructuri rurale de bază, de existența și accesibilitatea la serviciile de bază pentru populația rurală, inclusiv a celor de agrement, turistice, sociale și culturale, intervenții pe care le avem în vedere pentru a fi finanțate prin proiecte depuse la GAL, deoarece constituie prioritatea numărul 1.

ASOCIAȚIA SARGEȚIA GAL 1